

Дорогі читачі «районки». Ми розпочинаємо цикл публікацій «А як у сусіда?», щоб розповісти, за яким сценарієм розвиваються вже об'єднані територіальні громади не лише в нашій області, а й по країні в цілому. Адже їх уже 179. Можливо, керівники ваших громад скоріше наважаться зробити рішучий крок вперед. Оскільки є ризик, що за них це зробить хтось інший.

Знайомтеся: Вікторія Пипа, сільський голова Мокрокалигирської сільської ради та однойменної об'єднаної громади, що в Катеринопільському районі. У її складі сім населених пунктів: Мокра Калигірка (адміністративний центр), Суха Калигірка, Єлизаветка, Ярошівка та колишні радгоспи – села Надвисся та Любисток, а ще село Червоний Брід (яке не налічує жодного жителя). Загальна чисельність населення громади 4230 осіб.

Торік Вікторія Вікторівна ризикнула взятися за нове й незвідане – керувати об'єднаною громадою. Відтоді чоловік і діти – 11-річна Юля та 5-річний Тимофій – її вдома не бачать.

— Майже три місяці я тільки накопичувала інформацію. Її було стільки, що голова йшла обертом. Все потрібно було поставити з ніг на голову і розпочинати з нуля, — ділиться враженнями Вікторія Вікторівна. — Поверталася додому і годину ні з ким не розмовляла, поки приходила до тями. Спершу зміни мали відбутися у свідомості. На це потрібен був час.

Доти Вікторія Пипа працювала завідувачем військово-облікового столу в Мокрокалигирській сільській раді. Виконувала свій шматок роботи і майже не вникала в управлінську діяльність сільського голови.

— Об'єднатися саме в таку громаду запропонувала голова адміністрації **Ольга Петрівна Ніколенко**. Районні владці прорахували доходи та видатки об'єднаної громади у перспективі, показали, як буде, і пообіцяли підтримати першопрохідців. Слова дотримали, але все легко і просто не було, — розповідає Вікторія Пипа. — З людьми на місцях вже говорили тодішні сільські голови, переконували, доводили, сперечалися. А потім 4 вересня минулого року Верховна Рада України ухвалила рішення про утворення Мокрокалигирської об'єднаної територіальної громади — зворотного шляху не було. 25 жовтня проводили перші вибори сільського голови вже об'єднаної громади.

Вікторія Вікторівна була одна із семи претендентів на цю посаду. Після виборів до кінця року всі сільські ради, що ввійшли в нову громаду, виконували спокійно свої бюджети. А з 1 січня почалося...

А ЯК У СУСІДА?

«НЕ ЧЕКАЙТЕ ОБІЦЯНОК, А ВЧІТЬСЯ ПЛАНУВАТИ ТА РОЗПОРЯДЖАТИСЯ ВЛАСНИМИ РЕСУРСАМИ»

Сільський голова Вікторія Пипа та староста с. Ярошівка Олег Біляк

ПЕРЕДАЛИ ВСЕ І ОДРАЗУ

— Школи та матеріальну базу медицини ми забрали з першого січня, а самих медиків лише цього року у липні, — каже сільський голова. — Чесно кажучи, спершу не знали куди бігти і за що хапатися. Телефонуюмо спитати в область чи район, а ніхто

Застали лише Ярошівського:

— Люди хочуть все й відразу, бо їм сказали, що, коли об'єднуються, то житимуть як у Європі. От одного дня вони прокинулися — Європи немає, а староста каже: «Виходьте смітники прибирати, які років із двадцять самі ж і складали», — жартома каже

Виконавчий комітет Мокрокалигирської об'єднаної громади

нічого не знає.

Обласні та районні владці не відмовлялися допомагати, але й там спершу не все було так зрозуміло. Згодом роботу трохи налагодили. З району приїздила робоча група — без проблем передала повноваження на місця, фахівці поділилися ресурсами та знаннями. А вже 24 січня провели й вибори старост у об'єднаних селах. Люди обрали собі нових керманців, окрім жителів Єлизаветки. Там довірилися колишньому сільському голові **Світлані Михайлець**. У Сухій Калигірці старостою стала колишній землевпорядник, у Ярошівці — вчитель із сусідньої Іванівки.

Під час нашого візиту старости були в районі на нараді.

Олег Біляк. — Трохи сперечалися, а потім взялися за граблі та лопати. Тепер ходять задоволені — чисте село зробили власноруч. А ще питають, коли будуть зремонтвані дороги та освітлені вулиці. І щоб у кожного — перша.

ГРОШІ ЗАЙШЛИ, ТА ВЗЯТИ ЇХ ЗАСЬ

Проекти, які будуть фінансуватися з державної інфраструктурної субвенції розпочали реєструвати в області та Мінрегіонбуді. Цей процес трохи затягнувся. Одна з причин — одразу не було фахівця, який би знав, як їх написати. Тому склали всі гуртом: і голова громади, і її заступник, і спеціалісти управління економіки з районної адмі-

ністрації. Область проекти «завертала» на доопрацювання, і все починалося знову. Серед інших причин — відсутність технічної документації майже на всі об'єкти комунальної власності новоствореної громади, а також виготовлення та написання проектно-кошторисної документації по проектних заявках.

— На рахунок громади вже 1,6 мільйонів із обіцяних державою 4,16 мільйона гривень. Нещодавно у відділ економіки та інфраструктури взяли спеціаліста, який знається на цій справі. Тож сподіваємося, що наступного тижня ми отримаємо погоджені Мінрегіоном проекти на капітальний ремонт вуличного освітлення в Ярошівці, де плануємо облаштувати сім підстанцій вулич-

розчарування. У планах Мокрокалигирської громади було створення на базі сільської бібліотеки культурно-інформаційного центру. Це мала бути оснащена сучасною матеріальною базою та швидкісним Інтернетом студія для дітей, де вони могли б навчатися та розважатися. Проект мали реалізувати при співфінансуванні 90/10 (90 % — кошти ДФРР, 10 % — кошти місцевого бюджету), а також громаді потрібно було зробити ремонт у приміщенні сільської бібліотеки. Ремонт зробили, а грошей держава не дала.

— На жаль, статки не всіх людей громади дають можливості придбати комп'ютер чи ноутбук для дитини, тому ми хотіли в цьому плані допомогти нашим дітям. В області проект пройшов, а в Києві його не затвердили, — каже голова. — Ми не змирилися і почали стукати в двері інших інстанцій, до народного депутата **Юрія Дерев'янка** звернулися, бо громада хоче облаштувати такий потужний просвітницький центр своїм дітям.

ШКОЛИ ТА ДИТЯЧІ САДКИ ВПЕРШЕ ЗА БАГАТО РОКІВ БУДУТЬ КАПІТАЛЬНО ВІДРЕМОНТОВАНІ

360 дітей навчаються у Мокрокалигирській та Ярошівській ЗОШ I-III ступенів та 140 дошкільнят у чотирьох дитячих садках. Найбільше їх у Мокрій Калигірці та Ярошівці, по 15 та 12 — у Сухій Калигірці та Єлизаветці відповідно. Саме дитячі садки наразі болюча тема для голови об'єднаної громади.

— Приміром, у Сухій Калигірці та Єлизаветці його відвідують по 8-9 осіб, а взимку, бувало, 3-4 дитини

Адмінприміщення Мокрокалигирської сільської ради

Фельдшерський пункт с. Єлизаветка

приходить, а утримання цих дитячих садків досить витратне. Торік лише 10 тисяч гривень пішло на оплату за опалення в Сухокалигирському ДНЗ, не рахуючи ще оплату праці п'яťох працівників та харчування дітей, — каже голова.

Проте питання закриття чи переформатування цих дитячих садків наразі не на порядку денному. Люди категорично проти, тому громада буде шукати оптимальні шляхи для вирішення проблеми.

Влітку планують придбати шкільний автобус на суму 1,7 млн грн. Вже є погодження про його співфінансування з обласного та місцевого бюджетів із розрахунку 50/50, що вирішить питання підвезення школярів до базових закладів освіти.

Цьогоріч у Ярошівській ЗОШ виконають ремонтних робіт на 230 тисяч, ще на 150 тисяч у Мокрокалигирській — для облаштування майданчика біля школи.

ЗАРАЗ КЕРІВНИКИ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ — І ШВЕЦЬ, І ЖНЕЦЬ, І НА ДУДІ ГРЕЦЬ

Суха Калигірка та Єлизаветка мають зручне кільцеве розташування, але потребують капітального ремонту дороги між селами, зате природа в цих місцях — розкішна. Можливий розвиток екологічного туризму.

— Раніше казали, якщо юнак одружувався з єлизаветською дівчиною, значить взяв собі справжню господиню, бо дуже в цьому селі порядки любили, — розповідає наш «гід» — завідувач військово-облікового бюро **Віра Поліщук**.

Очевидно, оте «раніше» було дуже давно, бо багато будівель стоять пустками, а навіть там, де люди проживають — паркани похилилися, що є ознакою малих доходів сільських людей.

Завідувача фельдшерського пункту, що в Єлизаветці, застали на драбині на східцях будівлі. Вони з колегою готувалися фарбувати входні двері. Роблять останні штрихи з капітального ремонту ФПу та дитячого садка, які відремонтували за рахунок проекту ЄС ПРООН та місцевого бюджету.

— У райлікарні поки допросишся бинта, йоду чи аспірину, то й лад пропав. Там завжди відповідь — грошей немає, питаєте на місцях. Питаємо в сільських радах, а там відповідають, що субвенцію на райлікарню дали, яка

мала йти на забезпечення фельдшерського пункту. Йти то мала, та десь загубилася, — каже завідувач ФП **Людмила Марусяк**, сподіваючись, що коли в об'єднаній громаді кошти йтимуть на пряму з місцевого бюджету, вони зможуть надати весь спектр послуг населенню. Окрім того, ситуація зміниться на

Парк відпочинку та спорту у с. Суха Калигірка

краще з утворенням Центру первинної медико-санітарної допомоги, який робить свої перші кроки.

До речі, за роботою застали й завідувача дитячого садка в сусідньому селі (можливо, варто розповісти, як добиралася через поле, ставки, гай до нього та заблукали, але то буде інша цікава історія. А природа там справді гарна!). У Ярошівський ДНЗ «Тополька» приїхали під час тихої години. Діти вже вклялися спати, а завідувач **Наталія Власюк** «генералила» зі шваброю коридори.

— Відпустила колегу додому, бо дитина захворіла, — пояснила зміну ролі.

Дітей тут 40 за списком. Поділені на дві групи — другу молодшу та середньо-старшу. У садочку чисто та охайно, але помітно, що збереглося все ще із «совкових» часів. Про сучасні меблі та іграшки лише мріють, а мріями діляться з місцевими підприємцями. Деякі з них вдалося втілити в життя.

— За потреби йду до керівників господарств чи підприємців, сільська рада стільки не дасть. Торік так і доріжку зробили, столи придбали, лінолеум та двері замінили, але ще більше треба. Іграшок мало — вони швидко ламаються, вже давно потрібен новий майданчик та тіньові споруди на території дитячого садка. Та цілий список складу, — каже завідувач.

Дитячий садок опалюють твердопаливним котлом. Дровами забезпечує сільська рада, а коли їх не вистачає — беруть сокирку, і в сусідній лісок по сухостій. Вікторія Пипа каже, що так вже не буде.

А керівники соцсфери сподіваються, що в майбутньому зможуть присвятити себе обраній роботі, а не воюватимуть на всіх фронтах.

БЮДЖЕТ ГРОМАДИ ЗРІС ВТРИЧІ

Громада отримала у спадок величезні й холодні будинки культури, чотири дитячі садки, дві школи, які потребують матеріально-технічного оновлення, та бездоріжжя. Там кажуть, аби й далі пасивно чекали кращих часів, прийшли б у нікуди.

— Тут роками нічого не робилося, бо на все не вистачало грошей, — каже заступник сільського голови **Валерій Бецул**. — Тепер ми починаємо бачити, звідки брати гроші, і куди їх передовсім вкладати.

Основні надходження — від сплати за оренду земель. На

ПОКИ ЧЕКАЛИ ГРОШЕЙ, ВЛАСНОРУЧ ПОБУДУВАЛИ ДИТЯЧИЙ МАЙДАНЧИК

Його урочисте відкриття в Сухій Калигірці відбулося на День молоді, 26 червня. Головним спонсором виступило місцеве підприємство — ТОВ ім. Гетьмана. А всі підручні роботи гуртом робили жителі громади.

29-річна **Олена Чусенко** приїхала з дітьми до батьків у гості. 5-річна Віка та 1,5-річна Тоня із задоволенням перебігають з гірки на гойдалку, а потім до пісочниці й навпаки.

— Ввечері, коли спадає спека, тут дуже гамірно. Діти сходяться з усієї околиці. Старші — у футбол та волейбол грають, менші — гойдалки та батут ділять. А для дітей більшого й не треба, аби було де розважатися. Це як своєрід-

території об'єднаної громади провадять діяльність великі сільськогосподарські підприємства. Це, зокрема, ТОВ «Кочубій», СТОВ ім. Гетьмана у Сухій Калигірці, ще 200 вихідців у Єлизаветці самі обробляють свої паї та сплачують відповідні податки, також багато фермерських господарств. Окрім того, захо-

ний оазис. Все руйнується, а тут взяли і збудували, — каже Олена.

Цьогоріч ще й літню сцену в парку, який є садово-парковою архітектурою XVIII ст. в Мокрій Калигірці, відновили. Тут провели й масштабне свято до Дня села. Понад 300 років нарахували калигірчани своєму населе-

ДНЗ "Тополька" у с. Ярошівка

дять 60 % ПДФО. У Мокрій Калигірці функціонує ТОВ «Сиророб», психоневрологічний інтернат та аграрний ліцей. Люди, які там працюють, наповнюють бюджет уже об'єднаної громади.

Гроші, які надає держава у вигляді інфраструктурної субвенції, ділять пропорційно до кількості населення, а 15 % залишають на розвиток адміністративного центру громади.

— Приміром, річний бюджет Сухой Калигірки становив 500 тисяч гривень, а тепер тільки за півроку їм заїде 400 тисяч гривень, — каже заступник сільського голови. — Можливо, варто спростити механізм їх освоєння. А то виходить, що гроші є, а взяти їх складно. Проте, думаю, це просто перехідний період, а далі вже буде легше.

ному пункту, який був колись частиною великого «калінового куца», а потім став «калігіркою».

ШТАТ У ОБ'ЄДНАНІЙ ГРОМАДІ ПЕРЕФОРМАТУВАЛИ

Проте люди роботи не втралили. Вони перейшли працювати на нові посади у виконавчий комітет об'єднаної громади. Їх тепер 35. Зараз там функціонують відділи освіти, охорони здоров'я, культури, молоді та спорту; бухгалтерського обліку та звітності; військово-облікового реєстру; економіки та інфраструктури; кадровий та відділ архівного збереження, а також Центр надання адміністративних послуг. Староста й соціальний працівник та староста й землевпорядник наразі працюють у Єлизаветці

та Сухій Калигірці, староста, землевпорядник, начальник військово-облікового столу та техпрацівник — у Ярошівці. Населення отримує всі послуги на місцях. Тільки по свідоцтва про смерть, одруження та народження їдуть у Мокру Калигірку.

— Зараз сидимо у сільській раді, як у рукавичці. Техніки недостатньо, меблів теж. Проект на придбання комп'ютерної техніки для виконавчого апарату сільської ради на 233 тисячі нам не затвердили, хоч і обіцяли. За той час, що чекали грошей, могли б уже потихеньку придбати й комп'ютери, й елементарні меблі. А ми замість цього субвенцію на районний бюджет давали, — каже Вікторія Пипа, радячи майбутнім об'єднаним громадам не чекати нічиїх обіцянок, а з першого дня навчитися планувати та розпоряджатися власними ресурсами.

По дорозі заїхали в Ярошівку. В приміщенні сільської ради людей немає. За комп'ютером лише одна працівниця — начальник військово-облікового столу **Наталія Колюча**. На запитання, чи стало більше роботи, каже, що все залишилося без змін.

— Минулого місяця здала 100 справ на оформлення субсидій, — каже Наталія Анатоліївна. — Ця робота не нова, бо й раніше її виконувала, тому якихось нарікань у людей немає. Зараз переважно скаржаться учасники бойових дій, пільговики, які ще торік мали й пільги, й отримували субсидію на оплату ЖКП. А тепер їм потрібно вибирати. Ось у мене 28 учасників війни. До кожного приїздила додому й пояснювала, чому так, а не інакше. В основному залишаються на субсидії.

ЗА ДОСВІДОМ — У ПОЛЬЩУ

Аби подивитися, як живеться людям в об'єднаних гмінах, які мають стати прототипом українських громад, Вікторія Пипа разом із такими ж, як вона, головами новоутворених громад шість днів провела в Польщі.

— Там громади великі й за площею, й за населенням. Ми були в гміні, де проживає до 10 тисяч осіб. Однак на цю кількість там лише чотири дитячі садки, а в нас стільки ж на вдвічі меншу чисельність жителів. Багато соціальних проектів реалізовано за підтримки Євросоюзу. Де якість — там при вході табличка «зроблено за кошти Євросоюзу».

Підвезення дітей, сучасні дороги, технічно оснащені школи — все це поки у мріях. Але там кажуть, що ви повинні прокинутися і бачити це в себе, принаймні, на папері, аби потім втілювати, — ділиться враженнями Вікторія Пипа. — У нас роботи ще непочатий край. Зараз держава дає шанс змінити ситуацію на користь громади. Нам нічого втрачати. Будемо йти впевнено вперед громадою й у нас колись буде все по-європейськи.

Наталія УСЕНКО,
фото автора.